

HANS STILLE 80 YAŞINDA

8,Ekim 1956 tarihinde devrimizin büyük jeotektonikcilerinden biri olan Alman bilgini Hans STILLE 80'inci yaşını tamamlamış bulunuyordu. Bu münasebetle Almanya Jeoloji Cemiyeti (Deutsch Geologische Gesellschaft) Hannover'de büyük bir merasim yaparak, STILLE'nin 60 senedenberi gerek Orta Avrupa jeolojisine ve gerekse bütün yeryüzünün jeolojik yapısına ve gelişmesine ait ortaya koyduğu kaide ve prensipleri, teori ve hipotezleri, yeni müşahede ve vakıaların ışığı altında müzakere ve münakaşa etmiştir. Küçük ölçüde milletlerarası bir Simposium mahiyetinde olan bu jübile toplantısına W. BUCHER (New York), A. HEIM (Zürich), E. SCHÜRMAN (Hollanda), S. VARDABASSO (italya), M. R. SAHNI (Hindiscan), METZ (Avusturya), i. KETİN (Türkiye) ve çok sayıda Alman jeologları iştirak etmişler ve jeotektonik problemler hakkında tebliğler yaparak, bu konudaki en yeni buluşları açıklamışlardır. Yine bu vesile ile Almanya Jeoloji Cemiyeti, Jeoloji Birliği ve Paleontoloji Cemiyeti müştereken, «Geotektonisches Symposium» adlı 500 sahifelik bir eser yayınlamıştır.

H. STILLE 8 Ekim 1876 da Hannover'de doğmuştur. Daha ilk ve orta okula giderken jeolojiye merak sarmış, boş vakitlerini taş ve fosil toplamakla geçirmiştir. Üniversite tahsiline Göttingen'de başlamış ve «Teutoburger Wald» da yaptığı doktora travayı ile mezun olmuştur. Genç jeolog olarak Prusya Jeoloji Servisinde çalışmış ve Orta Almanya'da Egge dağlarında geniş sahaların jeolojik lövesini yapmıştır.

H. STILLE, 1908,yılında Hannover Teknik Üniversitesine öğretim üyesi sıfatıyla girmiş ve buradan, kuzey Almanya'daki tuz teşekkül-

lermi inceleyerek «Tuz Tektoniği» nin esaslarını kurmuştur. Biraz sonra, 1910 da « Saksonya tipi dağ teşekkülü » konusu ile meşgul olmuş ve bu terim altında : Orta Almanya'da ve umumiyetle Orta Avrupa'da^ stabil masifler arasındaki sedimantasyon havzalarının «Kenar Kıvrımlar» şeklinde inkişaf eden alpin orojenezini izah etmiştir«

STILLE, 1913 de Göttingen Üniversitesine tâyin edilmiş ve bu tarihten itibaren milletlerarası şöhretini almağa başlamıştır, Bura» daki çalışmalarını, tektonik hâdiselerde zaman ve mekân problemi üzerinde toplanmış 3 yeryüzündeki orojenik hareketlerin zaman bakımından detaylı safhalara—fazlara—ayrılması meselesini umumi kaidelere bağlamıştır. Bu meyanda Epirojenez ve Orojenez mefhumlarını kesin olarak birbirinden ayırmış; birincinin :-geniş saha» iar üzerinde yavaş yavaş cereyan eden ve bariz yapı değişikliği göstermeyen tektonik olayları, orojenik hareketlerin ise : kıvrılma, kırılma ve şaryaj gibi bariz yapı değişikliği husule getiren ve muayyen zamanlarda—safhalarda—vukua gelen dağ teşekkülü hâdiseleri olduğunu tebarüz ettirmiştir.

Hans STILLE, dünya ölçüsündeki şöhretini 1924 de neşrettiği «Grundfragen der vergleichenden Tektonik» (Mukayeseli Tektonik) adlı kitabı ile elde etmiştir. Bu eserde, bütün Arz tarihi boyunca muhtelif kıtalar üzerinde vukua gelen, «uzun» veya «kısa» süren, dağ teşekkülü olayları (Orojjenik Hareketler) birbirleri ile mukayese edilmiş, bu karşılaştırmadan bütün yeryüzüne şâmil orojenez safhaları ve bunlarla ilgili umumi kaideler ve prensipler vaz'edilmiş ve bu suretle jeotektonik olaylar, zaman bakımından, bir «esasa» bağlanmıştır.

Daha sonra STILLE, jeotektoniğin «mekân» problemi ile meşgul olmuş, muhtelif kıtalardaki tetkik seyahatleri ve yaptırdığı sayısız doktora travayları ile, birçok dağ silsilelerinin kıtalar aşırı bağlılıklarını tesbit etmiş ve bu suretle : «Batı Akdeniz bölgesi tektonik üniteleri, Eurasia kıvrımlı sıradağları, Moğolistan-Amur kıvrım şeritleri, Balear problemi, Kuzey Amerika ile Avrupa arasındaki tektonik münasebetler, Atlantik bağlantı kıvrımları» hakkındaki eserleri meydana gelmiştir. Bu çeşit çalışmalarının en mühim mahsulü, 1940 da yayınlanan ve Amerika dağlarının tektonik inkişafını izah eden büyük eseridir (Einführung in den Bau Amerikas). Bu eserde, Müellifin metodları; tektonik analiz ve sentezleri, tekâmül safhasına erişmiştir.

Hans STILLE⁵'nin jeotektonik problemler üzerindeki çalışmaları 1938 den sonra yeni ve daha ileri bir merhaleye ulaşmış, orojenez hâdiselerinde Zaman-Mekân münasebeti yanında Magmatik olayların da mühim rolleri ve tesirleri olduğu tebarüz ettirilmiş, dağ teşekkülünün muhtelif safhalarına tekabül eden belirli evsafda magmatik faaliyetlerin vukua geldiği tesbit edilmiş ve kıvrılmakta olan jeosenklinal havzanın kimyevi bileşiminin zaman zaman değişmekte olduğu birçok misallerle izah edilmiştir» Orojenik hareketlerle magmatik faaliyetler arasındaki münasebetleri[^] H. STILLE şu tarzda hülâsa etmektedir :

Jeosenklinal safhada, bazik bileşimli initial Magmatism;
 asıl orojenik safhada, asit=sialik bileşimde Plutonism;
 yarı kraton safhada, arabîleşimli subsequent volkanism; ve
 tam kraton safhada, bazik=simik bileşimli final volkanism»

Hans STILLE'nin son travaylarında, yeryüzü bir birlik olarak incelenmekte, Arzkabuğunun her parçası için müşterek olan veya istisna teşkil eden jeolojik-tektonik kaide ve prensiplerin sentezi yapılmaktadır. Sayısı 179 u bulan ilmî travayları ile Hans STILLE₃ bir evvelki neslin Marcel BERTRAND ve Eduard SUESS'ü gibi₅ dünya çapında bir jeotektonikçi olduğunu ispat etmiş durumdadır. Eserlerinin en mühimlerinden birkaçı aşağıya alınmıştır. Bu vesile ile kendisine daha uzun ömürler diler, yeni ve daha büyük eserler vermesini temenni ederiz,

İhsan KETİN

HANS STILLERIN ESEBLERİ

- 1 — Die Schrumpfung der Erde, *Berlin*, 1922,
- 2 — Grundfragen der vergleichenden Tektonik. *Berlin*, 1924.
- 3 — Über westmediterrane Gebirgszusammenhänge. *Göttingen*, 1927.
- 4 — Über europäisch-zentralasiatische Gebirgszusammenhänge. 1928,
- 5 — Über die Orogene Eurasiens. 1929,
- 6 — Tektonische Formen in Mitteleuropa und Mittelasiens. 1929.
- 7 — Der Stammbaum der Gebirge und Vorländer« *Cong. Int. Madrid*, 1929.
- 8 — Zur Frage der transatlantischen Faltenverbindungen. *Preuss. AL Wiss.*, 1934.
- 9 — Der derzeitige tektonische Erdzustand. *Preuss. AL Wiss.*, 1935«
- 10 — Tektonische Beziehungen zwischen Nordamerika und Europa« 1935«
- 11 — Present tectonic state of the earth» *Bull. Am. Ass. Pet. Geol.*, 1936.
- 12 — Geotektonische Probleme im atlantischen Räume, 1937,
- 13 — Die Grossfelder der Erdkruste und ihr Magmatismus« *Ah. Wiss.*, 1938,
- 14 — Zur Frage der Herkunft der Magmen, *Preuss. Ah. Wiss. No. 19*, 1940.
- 15 — Einführung in den Bau Amerikas. *Berlin, Bornträger*, 1940«
- 16 — Die tektonische Entwicklung Amerikas als der Ostumrahmung des Pasifik.
Berlin, 1942.
- 17 — Tektonische Probleme in der Neuen und der Alten Welt, 1943»
- 18 — Geotektonische Gliederung der Erdgeschichte. *Preuss. Ah. Wiss.*, 1944.
- 19 — Die Zirkumpasifischen Faltungen in Raum und Zeit. *Berlin*, 1945,
- 20 — Vergleichende geochronologische Überlegungen zur Tektonik Europas«
Forsch., 1947,
- 21 — Das Leitmotiv der geotektonischen Erdentwicklung, *Berlin*, 1949.
- 22 — Werden und Vergehen der Kontinente und Meere, die Erde, 1949.
- 23 — Der «subséquente» Magmatismus* *Berlin*, 1950.
- 24 — Zur Ökologie der kimmerischen Faltungen, *Claustal*, 1954.
- 25 — Recent deformations of the Earth's crust in the light of those earlier epochs, *Geol Soc. America, Spec. Paper*, 62, 1955»